

אורות השבוע

כ"ב טבת תשס"ד

שמות

גליון תורני
היוצא לאור ע"י
כולל זכרון שניאור

אור הלכה

בענין שנים מקרא ואחד תרגום

הרב אברהם וויינריב

להתחיל עם הפרשה של שבוע הזה ואח"כ הפרשה שבא להשלים. אבל המהרש"ם בעצמו חולק על הצ"צ, משום דאנן קי"ל דבתרי עניינים אין מוקדם ומאוחר בתורה, ואם כן אם יקרא השני ראשון מאן יימר שהיה שלא כסדרן אולי זה הוה כסדרן? ואע"ג שרק הוה ספק הלא הדין של תדיר ואינו תדיר הוה דין ודאי, ואם הוה שלא כסדרן רק ספק, ואין ספק מוציא מידי וודאי, וצריך להתחיל עם הפרשה של שבוע זה. ועוד ראי' מדין תשלומין של תפילה שאם דילג בשוגג אחד מהתפילות ובא להשלימו בתפילה שאחרי זה, מבואר באו"ח (סי' ק"ח) שהתפילה ראשונה צריך להיות התפילה של עכשיו ואח"כ התפילה שדילג, ואם היפך לא יצא א"כ גם הכא כן, וצריך לקרות קודם הפרשה של עכשיו. אבל ר' חיים נאה זצ"ל בספרו קצות השולחן (סי' ע"ד בבדי השולחן בא"ד י') חולק וסובר שצריך להשלים על הסדר ומתחיל מפרשה שחסר. והשיב על השתי טענות של המהרש"ם, שזה שהקשה מאין מוקדם ומאוחר בתורה, זה לא אמרינן על סדרות שלימות כגון פרשת שמות ופרשת וארא, וא"כ בודאי השתי הפרשיות הוה כסדרן, ועל מה שהקשה שבנוגע לתשלומין דתפילה צריך להתחיל עם התפילה של עכשיו, ביאר, שזה דין רק לענין תפילה, והטעם, ביאר בשו"ע הרב (בסי' ק"ח, וכ"כ הפרישה שם) משום שלא נתקנה תשלומין אלא כשעוסק בתפילה שהיא חובת שעה שאז חוזר ומשלים מה שחסר, וא"כ כיון שכל תקנת תשלומין אינו אלא כשעוסק בתפילה של חובה, אם הקדים התשלומין לא יצא, אבל בנידן דידן שיכול להשלים כל זמן שירצה אפי' אינו עוסק בקריאת פרשת השבוע כלל, א"כ אינו מעכב מה שלא הקדים החובה, ומעלת קריאה על הסדר עדיף.

ואגב אורחא, זה שנקט הקצות השולחן לדבר פשוט שיכול להשלים כל זמן שירצה לאו כו"ע מסכימים לזה, שע"י בס' תוספת שבת (רפה:א) שסובר שאם דילג פרשה יכול להשלים רק ביום שמניי עצרת ולא

פרשתינו מתחיל במלים "ואלה שמות בני ישראל", והבעל הטורים כתב שזה רמז נפלא להחיות והסגולות שיש בהמצוה של לימוד שנים מקרא ואחד תרגום, שהמילים "ואלה שמות בני ישראל" הוה ראשי תיבות ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום בקול נעים ישיר יחיה שנים רבים ארוכות לעולם.

בעזרת ה' נשתדל להבין אחד מפרטי המצוה הזאת. כתב בשו"ע (או"ח רפ"ה:ד) "מצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת ואם לא השלים קודם אכילה ישלים אחר האכילה עד המנחה וי"א עד רביעי בשבת וי"א עד שמיני עצרת דהיינו בשמחת תורה שאז משלימים הצבור". ויש לחקור אם אדם דילג פרשה אחת ובא להשלימו בשבוע הבא או איזה שבוע אחרת איזה פרשה יש לו לקרות קודם, הפרשה שדילג או הפרשה של השבוע שנמצא בה עכשיו? הנה בשו"ת מהרש"ם (ח"א ס' רי"ג) מביא משו"ת צמח צדק (סי' קכ"ו) שאלה כעין זה, בציבור שדילג ההפטרות של פרשת פנחס ובא להשלימו בשבוע הבא בפרשת מטות, והצמח צדק פסק שבעצם מתחילה צריך לקרות ההפטרות של פרשת מטות מדין תדיר ואינו תדיר תדיר קודם, שלגבי שבוע זה ההפטרות של פרשת מטות נחשב תדיר וההפטרות של פרשת פנחס נחשב אינו תדיר שלפיקד תדיר קודם. אבל בנידן זה של פנחס ומטות בגלל שההפטרות הוה סמוכים זה לזה בתנ"ך, ואין ביניהם הפסק (בשנה שמטות ומסעי הוה ביחד שאז בפרשת פנחס קורים מתחילת ירמיה ובשבוע שאחר זה ממשיכים מפרק ב' של ירמיה) יש להתחיל עם הפטרות פנחס כדי שיהא נקרא כסדר. אבל בהפטרות רגילים מתחיל מהפטרות של השבוע הזה ואח"כ ממשיך עם ההפטרות שדילג. וכתב המהרש"ם שלפי"ז, אם דילג פרשה של שנים מקרא, ג"כ יהי' הדין כן, שאם בא להשלים מיד בשבוע הבא צריך להתחיל עם הפרשה של שבוע שעבר כדי שיהא כסדר, אבל אם בא להשלימו אח"כ, בזה צריך

פרשה ורצה להשלימה אחרי כמה שבועות בזה כו"ע מסכימים שמתחיל עם הפרשה של השבוע הזה, ואח"כ הפרשה שחיסר, אך אם באה להשלימה מיד בשבוע הבא, תלוי במחלוקת בין המהרש"ם וקצות השולחן, שלדעת המהרש"ם עדיין קורא הפרשה של שבוע זה ראשון, אבל לדעת קצות השולחן צריך לקרות על הסדר ולהתחיל עם זה שדילג.

קודם לכן, ולפי"ז הוה כעין תפילה שיכול להשלים רק בגלל שמחת תורה, שכנראה שהוא למד שבשמחת תורה נכלל כל הפרשיות ולפיכך יכול להשלים, ולכאורה בודאי צריך להתחיל עם הקריאה של וזאת הברכה ואחרי זה הפרשה שחיסר, כמו לענין תפילה. ולמעשה הפמ"ג, הט"ז, השו"ע הרב, וכן המ"ב (ס"ק י"ב) כולם חולקים וסוברים שיכול להשלים באיזה זמן מהשנה עד שמחת תורה. וא"כ נמצא, שאם דילג

הרב וויינריב מחברי הכולל.

אור מקרא

"ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא וגו'"

הרב אפרים טווערסקי
רב דביהכ"נ תפארת ישראל

"ויגבה לבו בדרכי ה'", וע"ד שאמרו חז"ל (סנהדרין (לז). "כאו"א חייב לומר בשבילי נברא העולם", שצריך האדם לדעת שהמצות ומעשים טובים שעושה חשובים הם אצל הבורא ית"ש, והש"י כבי' יש לו תענוג מן המצות שלו וכן להיפך כשעובר עבירה ח"ו, עושה בזה פגם גדול בנשמתו, ובכל העולמות עליונים ותחתונים. ודבר זה הורה לנו השי"ת בבחרו להשרות שכינתו על הר סיני, דאע"פ שמדת הענוה חביבה מאד בעיניו אשר על כן שבק כל ההרים הגבוהים ובחר בהר סיני, מ"מ בנוגע לקבלת התורה ולעבודת ה' בכלל, צריכים לעמוד על הר, להחזיק במדת הגאווה דקדושה, ע"ד "ויגבה לבו בדרכי ה'". והנה כשצוה ה' את משה "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים", הי' זה מצוה למשה מאת ה' כשאר מצות התורה, וכמו דבשאר המצות לא יתכן להתבטל מהם ח"ו מחמת הענוה וכנ"ל, כמו"כ לא הי' מקום לשאלת משה "מי אנכי" להתבטל ממצותו מפני מדת הענוה, וזו היתה תשובת השי"ת אליו, "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", כלומר אתה תראה שכאשר אשרה את שכינתי בעת קבלת התורה לא אבחר בבקעה או בעמק להורות חביבת הענוה רק "על ההר הזה" דייקא, להורות בזה אשר בעת שנוגע למצות או לעבודת ה' אין להחזיק במדת הענוה רק צריכים לעמוד על הר בבחי' "ויגבה לבו בדרכי ה'", וע"כ אין מקום כלל לשאלתך ששאלת ברוב ענותנותך "מי אנכי".

פירש"י, "וכי אוציא את בני ישראל וכו' מה זכו ישראל שתעשה להם נס ואוציאם ממצרים". הנה על שאלתו השני' של משה רבינו "מה זכו ישראל" מובן תשובתו של הקב"ה שהוא בזכות "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", אבל על שאלתו הראשונה "מי אנכי כי אלך אל פרעה", לכאו' אינו מובן האיך ענהו הקב"ה על זה, ועי' רש"י ז"ל מה שתירץ ע"ז, ודבריו ידועים. ואפשר לומר עוד בדרך דרוש כד נדייק עוד בל' הקרא, דלכאו' אם כוונת הבורא הי' רק להגיד למשה שבני ישראל יש להם זכות שיקבלו את התורה כשיצאו ממצרים א"כ הי' די באמרו "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים" ותו לא, מה איכפת לי למשה היכן יקבלו את התורה ולמה הוצרך לומר "על ההר הזה". ונראה עפ"י מה דאיתא בגמ' סוטה (ה). "אמר ר' יוסף לעולם ילמוד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני", ולכאו' ק' אם הקב"ה אוהב את דכא ושפל רוח ומואס כ"כ בגסי הרוח מדוע בחר ה' להשרות שכינתו על הר סיני, הלא יותר הי' ראוי להשרות שכינתו בעמק או בקעה שפלה, ותי' בס' כרם שלמה עפ"ימ"ש"כ בשה"ק, דאף דמדת הגאות היא היותר מגונה מכל המדות רעות ומדת הענוה משובחת מכל המדות טובות, עכ"ז בדברים הנוגעים לעבודת ה' א"א להיות בתכלית הענוה כי אז יבוא לחשוב מחשבות בלבן, מי אנכי לילך ולהתפלל לה' וכי תפילת פחות כמוני יעלה לרצון לפניו ית', ואיזה חשיבות יש בזה שאלמוד תורה, וכמו כן חושב איזה פגם אגרום בחטאי הלא אנכי עפר ואפר, וכן שאר מחשבות כיוצ"ב, רק צריך האדם בנוגע לעבודת ה' להחזיק במדת הגאווה עדה"כ (ד"ה ב' י"ז)

הרב טווערסקי רב דביהכ"נ תפארת ישראל, ולמד עם הכולל בתחילת

